

Hogyan fejleszthető B.A.Z megye fenntarthatóan? Az alternatív tanulmány és főbb javaslatai bemutatása

dr. Gyulai Iván, igazgató, Ökológiai Intézet
gyulai@ecolinst.hu

A kétrészes tanulmány letölthető:
https://mtvsz.hu/borsod_fejlesztesert

Közvetlen linkeik:
http://mtvsz.hu/dynamic/energia_klima/baz_i_anyag_ffhelyzet.pdf
http://mtvsz.hu/dynamic/energia_klima/baz_anyag_ii_videkprogram.pdf

Fenntartható fejlődést a vidéknek!

Sokféle szempontból lehet vizsgálni és programot készíteni
 A fenntartható fejlődés nézőpontja, hogy az ember hogyan használja fel(e)l környezetének erőforrásait

Fenntartható vidék, település

A vidék, település népességének egy főre jutó környezeti terhelése nem haladja meg az egy főre jutó ökológiai kapacitás világátlagát

Ökológiai lehetőség

Világ lábnyoma 2007-ben 2,7 kapacitás 1,78, hiány 0,92 ha, fél bolygó
 Európa (teljes) fogyasztás lábnyoma 4,68, termelés lábnyoma 4,31
 kapacitás 2,89
 hiány: 1,79

Magyarország 2,99 (ebből 1,8 karbon), kapacitás 2,33, hiány 0,76
 világ kapacitásához viszonyított hiány 1,21

Hogyan lennének a fejlesztések fenntarthatók?

Ha az új fejlesztések egy korábbi cserélnének le jobb környezeti teljesítményűre

A szegény vidék jellemzői

- Nagyobb pénzkiáramlás, mint beáramlás
- Külső, állami forrásokon él
- Alacsony/semmi helyi áruterelési volumen
- Alacsony fizetőképesség kereslet
- Gyér szolgáltatás, magas fajlagos költség
- Nincs hozzáférés az erőforrásokhoz
- Nincsenek kihasznált/kihasználható vonzerők
- Kontraszelekció/elvándorlás
- Nincs önmeghatározó képesség

A vidéki létlejtő okainak gyökere Értékválság

- A legfőbb érték az anyagi jólét, a legfőbb törekvés a növekedés
- Az anyagi jólét feltételei a nagy piacokon adóttak
- A tehetős rétegek a nagy piacok irányába áramlanak
- városi agglomerációk, városkörnyéki vidék, vidéki perifériák
- A fejlődési potenciál a nagy piacokon nő, a perifériákon csökken
- A perifériákon csökkennek a fajlagossági mutatók
- A tehetősök elvándorlása miatt kialakul a „roncstársadalom”

A vidékfejlesztés gyerekbetegségei

- A fejlesztés nem a problémák rendszerére, hanem néhány részproblémára irányul, a források arra elegendők
- A fejlesztők a közeli, nagyobb fejlesztések pozitív hatásában bíznak
- Az önmeghatározó-képességét elveszített helyi társadalom kiszolgáltatott a külső akaratnak
- A kapott források visszatérülnek a nagy piacok irányába, a fenntartási gondok helyben maradnak

A hagyományos vidéki élet közösség alapú

A megélhetés az önellátáshoz és a főleg értékesítéséhez kapcsolódott. A helyben, családban végzett munka, nehézségei ellenére is lehetővé tette a teljes életet: kenyér, megelégedettség, harmónia a családdal, minőségi idő, szerves tanulás. A család, rokonság, szomszédságok: nevelték a gyerekeket; átadták a környezet használatának bevált ismereteit; ellátták, gondozták az arra rászorulókat; közösen építkeztek, felújítottak; gondozták környezetüket; működő közösséget alkottak.

A vidéki élet a modern korban piacalapú

A bérmunkában szerzett jövedelem vált a megélhetés forrásává, amelyből bárhol kielégíthetők a fogyasztási javak. A vidéki ember ezáltal elszakadt saját környezetétől, családjával kevesebb, és akkor sem minőségi időt tölthet, kiürültek a rokoni, közösségi kapcsolatai is, hiszen máshol éli életének nagy részét. Mivel nem közvetlen környezetével gazdálkodik, a vidéki táj gondos és értő kezek nélkül maradt.

Globális trendek és a vidék

- Az éghajlatváltozás miatt a vidék, mint hely felértékelődik
- Mert a legfőbb erőforrások (termőföld, energiahordozók) vidéken vannak
- Ezek a városokban piaci alapon megszerezhetők, vidéken viszont közvetlenül
- A vidék jobb életminőséget kínál a nagyvárosokkal szemben az éghajlatváltozás kapcsán

Stratégiai megközelítés

A vidéki ember elvándorlását is úgy kell kezelni, mint a migrációt, hadd éljenek teljes életet az emberek ott, ahová születtek!

Ennek feltételei I.

Hogy a vidéki ember rendelkezzen környezetének erőforrásaival: föld, erdő, víz, energiahordozók.

Ennek feltételei (2)

- A fenntartható erőforrás-használat és fenntartható-életmód ismerteinek elterjesztése
- A vidék iskolája lehet-e olyan mint az iskola általában?
- Az iskola az ismeretszerzés színhelye, de nem a teljesség formálója
- Értelmes munkát tanulva is lehet végezni! Értelmetlen megtanultan sem érdemes!

Ennek feltételei (3)

A nem piaci megoldások elősegítése

Egy teljesen fogyasztói modellre épülő szerkezetben a bér, a munkahely, a foglalkoztatás a fő szereplők, vidéken azonban nem kell pénzben megjelenő jövedelem ahhoz, hogy számos szükségletet ki lehessen elégíteni.

Ennek feltételei (4)

- Olcsó hitel biztosítása
- Visszatérülő alapok
- A negatív környezeti és társadalmi externáliák kezelése

Ennek feltétele (5)

A piachoz való hozzáférés

Ennek gátja: a vidéki árutermelő, aki nem piacra termel, nem versenyképes, nincs piaci beágyazódása. Sokféle, kevés, előre nem meghatározható mennyiséget tud csupán felkínálni közvetlen értékesítésre.

Intézményi feltételek

Mi a közösségi gazdaság?

A közösségi gazdaság különböző, már létező vállalkozások és a közösségbe belépő, különböző képességű, szaktudású, vagyoni helyzetű emberek önrendelkező gazdasági és vagyoni közössége, ahol a résztvevők **termelői-szolgáltatói-fogyasztói közösségeket hoznak létre, amelyben mindannyian tulajdonosként lépnek fel.**

A közösségi gazdaság megteremti a jövedelemszerzés feltételeit

A jövedelemszerzés feltételei a természeti javakhoz (természeti erőforrások), az információkhoz, az ismeretekhez (know how), a piachoz, a termeléshez szükséges eszközökhöz, a tőkéhez való hozzáférés. A vidéki emberek egyenként ezekkel nem rendelkeznek, de hogyan összeállnak egy közösségbe, akkor közösen kielégíthetik ezeket a feltételeket.

A közösségi gazdaság jellemzői

A termelői-fogyasztói közösségek részben önmaguk piaci szükségleteiket a közösségen belül non-profit alapon oldják meg, részben pedig más termelői-fogyasztói közösségekkel állnak termelői-fogyasztói kapcsolatba.
A tőkét a tagok adják össze, a közös eszközparkot közösen használják és üzemeltetik.

Az integráció ereje

integráció kérdése, hogy a sok kicsi gazdasági egység együtt jelentős gazdasági erőt képviseljen.

A sokféleségből épülő hálózatban nem az azonos tevékenységek versengenek, hanem a különböző tevékenységek épülnek egy rendszerbe. Az együttműködés dominál, a külső gazdasági tér felé a hálózat, már mint nagy gazdasági egység jelenik meg versenyszereplőként.

Gazdasági ökoszisztémák

egy ilyen hálózatban a különböző tevékenységek nem egymás mellett egymástól függetlenül léteznek, hanem az összes tevékenység egymásra épül, valamilyen szinten egymáshoz kapcsolódik. Ezáltal egy gazdasági „ökoszisztémát” alkot, amely megvalósítja a hulladékszegény körkörös gazdaság követelményét.

Flow gazdaság

A közösségi gazdaság megvalósítja az ún., flow gazdaságot. A közösségi gazdaság megteremtésével hatékonyabbá lehet tenni a termeléshez szükséges eszközök használatát, hiszen a közösség tagjai közösen használják annak eszközeit. Így kevesebb, de sokkal jobban kihasznált eszköz kell a működéshez, amely költségeket takarít meg.

A közösségi gazdaság fenntarthatósága nemcsak szervezeti kérdés

·Más munkakultúrát, környezeti kultúrát feltételez

Esettanulmányok

·A fa fenntarthatatlan és fenntartható útja

·A termőföld fenntarthatatlan és fenntartható útja

·Fenntartható vízgazdálkodás

·Energia-önrendelkezés

Állami szerepvállalás

·Nem támogatásokra, hanem kiszámítható finanszírozásra és differenciált szabályozásra van szükség

·Visszatérülő alapok
·Erőforrások feletti rendelkezés

·Nem piaci megoldások elősegítése